

Yayın Etiği Çerçevesinde Yapay Zeka Tabanlı Dil Modellerinin Kullanımı

ETKİNLİK PROGRAMI

19.01.2026-20.01.2026

SAAT/GÜN	1. GÜN	SAAT/GÜN	2. GÜN
08:00 - 08:45 Ders Saati: 1	DERS ADI: Bilimsel Yayın Etiğine Giriş	08:00 - 08:45 Ders Saati: 1	DERS ADI: Üretken Yapay Zekâ ve Yayın Etiği İlişkisine Giriş
	DERS VERECEK ÖĞRETİM ÜYESİ: Prof. Dr. Bünyamin AYHAN		DERS VERECEK ÖĞRETİM ÜYESİ: Dr. Öğr. Üyesi Samet BÜYÜKADA
	DERS KONUSU: Yayın etiğinin tanımı, kapsamı ve temel ilkeleri		DERS KONUSU: Üretken yapay zekâ araçlarının bilimsel yayın sürecine etkileri ve etik zemin
	DETAYLI DERS İÇERİĞİ: Bu derste, bilimsel yayın etiğinin tanımı yapılacak ve araştırma sürecinden makale yayımlanmasına kadar geçen süreçteki etik ilkeler ele alınacaktır. Yayın etiği, bilimsel bilgiyi üretme ve yayma sürecinde dürüstlük, açıklık, nesnellik ve hesap verebilirlik ilkelerine bağlı kalmayı gerektirir. İlk olarak şu temel sorular ele alınacaktır: •Yayın etiği nedir? Araştırma etiğinden farkı nedir? •Etik ilkelerin bilimsel güvene katkısı nedir? •Yayın etiği ihlallerinin bilim dünyası üzerindeki etkisi nedir? Uluslararası yayıncılıkta geçerli olan temel ilkeler tanıtılacaktır: •COPE (Committee on Publication Ethics) etik kodları •DORA ve Singapore Statement gibi etik çerçeveler		DETAYLI DERS İÇERİĞİ: Bu derste üretken yapay zekâ (ÜYZ) modellerinin ne olduğu, nasıl çalıştığı ve bilimsel araştırma ile yayın süreçlerinde nasıl kullanıldıkları temel hatlarıyla ele alınacaktır. İşlenecek başlıklar: •Üretken yapay zekânın tanımı •ÜYZ araçlarının akademik yazım, özet çıkarma, kaynak üretme, çeviri, düzeltme, fikir oluşturma gibi aşamalarda kullanımı •Bilimsel yayın etiği ilkeleriyle ÜYZ araçlarının kesiştiği noktalar •Üretken yapay zekânın bilimsel üretkenliği artırma potansiyeli ve riskleri •Akademik dürüstlük kavramı açısından yapay zekâ kullanımı neden bir etik sorun olabilir? Bu derste öğrencilerin “yardımcı araç” ile “yaratıcı katkı” arasındaki farkı kavraması sağlanacaktır. Ayrıca üretken yapay zekânın katkısı ile oluşturulan içeriğin bilimsel özne olarak araştırmacıya mı, yoksa araca mı ait olduğu sorusu tartışmaya açılacaktır.
09:00 - 09:45 Ders Saati: 1	DERS ADI: Yayın Etiğinde Temel İhlaller	09:00 - 09:45 Ders Saati: 1	DERS ADI: Üretken Yapay Zekâ ile Oluşturulan İçeriklerde Atıf, Şeffaflık ve Sorumluluk
	DERS VERECEK ÖĞRETİM ÜYESİ: Prof. Dr. Bünyamin AYHAN		DERS VERECEK ÖĞRETİM ÜYESİ: Dr. Öğr. Üyesi Samet BÜYÜKADA
	DERS KONUSU: Bilimsel yayınlarda en sık rastlanan etik ihlal türleri ve sonuçları		DERS KONUSU: ÜYZ araçlarının kullanımında kaynak gösterme, katkı beyanı ve yazar sorumluluğu
	DETAYLI DERS İÇERİĞİ: Bu derste, bilimsel yayınlarda karşılaşılan başlıca etik ihlaller ayrıntılı biçimde ele alınacaktır. Her ihlalin tanımı, örnekleri ve akademik sonuçları tartışılacaktır. Başlıca etik ihlal türleri: •İntihal (Plagiarism): Başkasının eserini ya da fikrini kaynak göstermeden kullanmak •Veri uydurma (Fabrication): Gerçekte yapılmamış araştırma ya da deney sonuçlarını uydurmak •Veri tahrifatı (Falsification): Mevcut verileri çarpıtmak ya da manipüle etmek •Çoklu yayım (Duplicate Publication): Aynı yayını birden fazla yerde yayımlamak •Dilimleme (Salami Slicing): Bir araştırmayı yapay biçimde bölerek çok sayıda makale üretmek •Hediye yazarlık / Hayalet yazarlık: Yayına katkısı olmayan birini yazar göstermek ya da katkısı olanı dışlamak		DETAYLI DERS İÇERİĞİ: Bu dersin amacı, üretken yapay zekâ araçlarının akademik yayınlarda kullanılması durumunda nasıl beyan edilmesi gerektiğini öğretmektir. İşlenecek konular: •YZ ile üretilen metinlerin kaynak gösterilmesi sorunu •ChatGPT gibi araçlara atıf yapılabilir mi? •YZ katkısının “yazar” sayılmaması: Neden YZ yazar olamaz? (ICMJE, COPE görüşleri) •Yazarın sorumluluğu: ÜYZ ile oluşturulan içerikten bilim insanı mı yoksa model mi sorumludur? •Katkı beyanında YZ kullanımı nasıl belirtilmeli? •Gizli kullanım sorunu: Yayıncıya bilgi vermeden ÜYZ kullanmanın yaratacağı etik sorunlar Bu derste ayrıca bilimsel yayınlarda “şeffaflık” ilkesinin yapay zekâ çağında nasıl yeniden tanımlanması gerektiği örneklerle tartışılacaktır.
10:00 - 10:45 Ders Saati: 1	DERS ADI: Yazarlık, Kaynak Gösterme ve Çıkar Çatışmaları	10:00 - 10:45 Ders Saati: 1	DERS ADI: Üretken Yapay Zekâ Kullanımının Yayın Etiği Açısından Riskleri
	DERS VERECEK ÖĞRETİM ÜYESİ: Prof. Dr. Bünyamin AYHAN		DERS VERECEK ÖĞRETİM ÜYESİ: Dr. Öğr. Üyesi Samet BÜYÜKADA
	DERS KONUSU: Bilimsel yazarlık kriterleri, kaynak kullanımı ve çıkar çatışması bildirimi		DERS KONUSU: Yapay zekâ kullanımının intihal, yanlış bilgi, uydurma kaynak ve yazar etik dışılığı açısından değerlendirilmesi
	DETAYLI DERS İÇERİĞİ: Bu ders, etik yayıncılığın temel yapı taşları olan yazarlık sorumluluğu, kaynakça yönetimi ve çıkar çatışmasının bildirilmesi konularına ayrılmıştır. İçerikte şunlara odaklanılacaktır: •Yazarlık kriterleri: ICMJE'ye göre yazarlık hakkı için gerekli dört ölçüt •Hediye yazarlık, zorlama yazarlık, hayalet yazarlık nedir? •Katkı beyanı (contribution statement) ve yazarlık sırasının belirlenmesi		DETAYLI DERS İÇERİĞİ: Bu ders, ÜYZ kullanımının yol açabileceği yayın etiği ihlallerini kapsamlı biçimde analiz eder. İşlenecek başlıklar: •Hallüsinasyon (uydurma bilgi) riski: Gerçekte var olmayan kaynaklar, çarpıtılmış alıntılar •Otomatik intihal riski: Modelin eğitim verilerinden doğrudan kopyalanmış metinler üretmesi •Yapay kaynak üretimi: Var olmayan makalelere atıf yapmak

	•Kaynak göstermede etik kurallar: Doğrudan ve dolaylı alıntılar, atıf zincirleri, kaynak çeşitleri •Yanılıcı atıf: Atıf manipülasyonu, otositasyon ve atıf çeteleri •Çıkar çatışması bildirimi: Mali destek, danışmanlık ilişkileri, tarafsızlığı etkileyebilecek durumlar •Hakem ve editörlerin tarafsızlık ilkesi çerçevesinde çıkar çatışmalarını nasıl beyan etmeleri gerektiği		•Dil manipülasyonu ile yanıltma: Gerçeği gizleyen ya da abartan sunumlar •Yazar sorumluluğu devri: Model tarafından yazılmış metni kendi yazısı gibi sunmak Bu derste öğrenciler, ÜYZ'nin aşırı ve denetimsiz kullanımının bilimsel iletişimde güven zedelenmesine yol açabileceğini örnek olaylar üzerinden tartışacaktır. Ayrıca bazı dergilerin (Nature, Science, Elsevier) bu konuda aldığı önlemler ve yayın politikaları da incelenecektir.
11:00 - 11:45 Ders Saati: 1	DERS ADI: Yayın Etiği İhlallerine Müdahale Süreci ve Kurumsal Sorumluluk DERS VERECEK ÖĞRETİM ÜYESİ: Prof. Dr. Bünyamin AYHAN DERS KONUSU: Etik ihlal şüphesi durumunda başlatılan süreçler ve uygulanan yaptırımlar DETAYLI DERS İÇERİĞİ: Bu derste, bilimsel yayın etiği ihlali şüphesi ortaya çıktığında nasıl bir süreç işletilmesi gerektiği ayrıntılı biçimde ele alınacaktır. Türkiye'de YÖK, TÜBİTAK ve üniversiteler düzeyindeki yönergeler incelenecek; ayrıca uluslararası uygulamalar (COPE yönergeleri) tanıtılacaktır. Ele alınacak başlıklar: •Etik kurul ya da komisyonlara başvuru süreci •Ön inceleme, delil toplama, yazılı savunma alma •Nihai karar ve uygulama süreci •Üniversitelerde ve dergilerde uygulanan başlıca yaptırımlar: •Akademik disiplin cezaları •Proje desteğinin kesilmesi •Makalenin geri çekilmesi (retraction) •Editör notu ya da kamuya açık bildirim •Yazar kara listesi uygulamaları	11:00 -11:45 Ders Saati: 1	DERS ADI: Yayın Etiği Kurumlarının ÜYZ Kullanımına Yönelik Tutumları ve Uygulamalar DERS VERECEK ÖĞRETİM ÜYESİ: Dr. Öğr. Üyesi Samet BÜYÜKADA DERS KONUSU: YÖK, COPE, ICMJE, Elsevier gibi kurumların ÜYZ kullanımına dair etik ilkeleri DETAYLI DERS İÇERİĞİ: Bu derste, ulusal ve uluslararası etik rehberlerde ÜYZ kullanımına dair oluşmakta olan standartlar ele alınacaktır. İncelenecek başlıca belgeler ve politikalar: •COPE (Committee on Publication Ethics): YZ kullanımında açıklık ve editöryal politika önerileri •ICMJE: Yazar sorumluluğu ilkesi çerçevesinde YZ kullanımına karşı tavır •Elsevier, Springer, Taylor & Francis gibi yayınevlerinin AI politikaları •YÖK Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi: YZ kullanımına dair dolaylı etik çerçeve •Dergilerde "AI Disclosure" bölümü örnekleri: YZ destekli yazım bildirim metinleri Ayrıca öğrencilerle birlikte bilimsel çalışmalarda YZ kullanımı için örnek etik beyanlar yazılacak ve farklı senaryolar üzerinde etik değerlendirme yapılacaktır. Dersin sonunda şu soruya odaklanılacaktır: "Üretken yapay zekâ, akademik üretkenliğe destek mi sağlar yoksa bilimsel özneyi belirsizleştirerek yayın etiğini zedeler mi?"
12:00 - 12:45 Ders Saati: 1	DERS ADI: Yayın Etiği Kapsamında İntihalin Hukuki Niteliği DERS VERECEK ÖĞRETİM ÜYESİ: Av. Dr. Uğur ARSLAN DERS KONUSU: Türk hukuk sisteminde intihalin yasal düzenlemelerdeki karşılığı DETAYLI DERS İÇERİĞİ: Bu derste, intihalin Türk hukuk sistemindeki tanımı, yeri ve hukuki boyutları ele alınacaktır. İlk olarak intihalin doğrudan ya da dolaylı şekilde yer aldığı yasal düzenlemeler tanıtılacaktır. Bu bağlamda, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu (FSEK), 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu, YÖK Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi ile TÜBİTAK Araştırma ve Yayın Etiği Yönetmeliği gibi metinlerde intihalin nasıl düzenlendiği, hangi fiillerin etik ihlal sayıldığı ve bu durumlara ilişkin yaptırımların ne olduğu ayrıntılı şekilde incelenecektir. Ayrıca intihalin yalnızca bir bilimsel etik ihlali değil, aynı zamanda idari ve cezai boyutu olan bir hukuki problem olduğu vurgulanacaktır. Bu çerçevede çarpıtma, tekrar yayım, dilimleme gibi diğer bilimsel etik ihlalleriyle karşılaştırılmalı analiz yapılacaktır. YÖK tarafından belirlenen etik ilkeler ışığında öğretim elemanları ve öğrenciler açısından intihalin doğuracağı sonuçlar, disiplin soruşturmaları ve görevden uzaklaştırma gibi idari yaptırımlarla birlikte değerlendirilecektir.	12:00 -12:45 Ders Saati: 1	DERS ADI: Benzerlik Programlarına Giriş ve Temel İşleyiş Mantığı DERS VERECEK ÖĞRETİM ÜYESİ: Doç. Dr. Erkam TEMİR DERS KONUSU: Turnitin, iThenticate ve benzeri araçların çalışma prensipleri ve sınırlılıkları DETAYLI DERS İÇERİĞİ: Detaylı Ders İçeriği: Bu derste, akademik yazında en sık kullanılan benzerlik tespit programları tanıtılacaktır. Turnitin, iThenticate, Urkund gibi araçların algoritmik yapısı, karşılaştırma havuzları ve raporlama yöntemleri açıklanacaktır. İşlenecek başlıklar: •Benzerlik oranı ne demektir? •Metin eşleşmesi, kaynak veri tabanı, filtreleme seçenekleri (alıntılar, bibliyografya vb.) •Rapor okuma teknikleri: yüzdeye odaklanmadan içerik odaklı değerlendirme •"Benzerlik ? intihal": yüksek benzerlik her zaman etik ihlal anlamına gelmez •Hukuki değil teknik analiz: benzerlik raporlarının etik veya disiplin cezası kararlarında tek başına belirleyici olamayacağı Ayrıca öğrencilerle birlikte örnek benzerlik raporları incelenecek ve nasıl yorumlanması gerektiği pratik olarak gösterilecektir.
14:00 - 14:45 Ders Saati: 1	DERS ADI: Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda İntihal Suçları DERS VERECEK ÖĞRETİM ÜYESİ: Av. Dr. Uğur ARSLAN DERS KONUSU: 5846 sayılı Kanun kapsamında intihal eylemlerinin cezai boyutu DETAYLI DERS İÇERİĞİ: Bu derste, intihalin ceza hukuku bağlamında düzenlendiği FSEK madde 71 kapsamındaki suç türleri ayrıntılı olarak ele alınacaktır. Madde 71'in ikinci, üçüncü ve beşinci fıkraları özellikle intihal suçu bakımından önem taşımaktadır. Bunlar sırasıyla: başkasına ait bir esere kendi adıyla sahip çıkma, bir eserden kaynak göstermeksizin iktibasta bulunma ve bir eser hakkında yanlış, eksik veya aldatıcı kaynak gösterme eylemleridir.	14:00 -14:45 Ders Saati: 1	DERS ADI: Benzerlik Oranı mı, Etik İçerik mi? DERS VERECEK ÖĞRETİM ÜYESİ: Doç. Dr. Erkam TEMİR DERS KONUSU: Benzerlik raporlarının yanlış kullanımı, etik değerlendirmede içerik analizinin önemi DETAYLI DERS İÇERİĞİ: Bu derste, benzerlik programlarının yanlış kullanımına ve sayısal orana indirgenmiş etik anlayışa eleştirel bir bakış sunulacaktır. İşlenecek başlıklar: •%20 benzerlik etik midir? %1 benzerlikte intihal olabilir mi? •Örnek kararlar: Düşük benzerlikle ciddi etik ihlal; yüksek benzerlikle meşru kullanım •Alıntı kurallarına uygunluk: Benzerlik varsa da etik dışı olmayabilir

	Bu suçların her biri ayrı ayrı açıklanacak; temel şekilleri ile nitelikli halleri (örneğin, yayım veya dağıtım suretiyle işlenmesi durumları) üzerinde durulacaktır. Ayrıca FSEK'in 2. maddesi uyarınca eser tanımı detaylandırılacak; hangi türdeki eserlerin ilmi ve edebi eser kapsamında değerlendirilebileceği hukuki ölçütlerle açıklanacaktır. "Umuma arz", "yayımlama" ve "dağıtım" kavramlarının teknik anlamları ve bu fiillerin intihal suçunu nasıl etkilediği hukuki çerçevede analiz edilecektir.		•Benzerlik raporlarının yanıltıcı etkileri ve akademik kariyeri tehdit etme riski •Kurumların benzerlik oranına dayalı değerlendirme yanıışları •İçerik bağlamı, kaynak kullanımı ve bilimsel katkı analizinin asıl belirleyici olması Ders sonunda öğrenciler, teknik benzerlik oranı ile etik değerlendirme arasında fark gözetmenin önemini kavrayacaklardır.
15:00 - 15:45 Ders Saati: 1	DERS ADI: Suçun Unsurları, Fail-Mağdur ve Yaptırımlar DERS VERECEK ÖĞRETİM ÜYESİ: Av. Dr. Uğur ARSLAN DERS KONUSU: FSEK'e göre intihal suçunun ceza hukuku açısından analizi DETAYLI DERS İÇERİĞİ: Bu ders, intihal suçunun ceza hukuku bakımından teknik analizine odaklanmaktadır. Suçun unsurları sistematik biçimde ele alınarak fail, mağdur, suç konusu ve fiil başlıkları altında incelenecektir. Failin herhangi bir kişi olabileceği, mağdurun ise yalnızca eser sahibi olabileceği vurgulanacaktır. Suçun konusunun "FSEK kapsamında korunmaya değer eser" olması gerektiği belirtilecektir. Fiil unsurunda ise, eserin alıntılanması, kaynak göstermeden kullanılması, ad koyma gibi hareketlerin hangi koşullarda suç teşkil edeceği detaylandırılacaktır. Suçun oluşması için aranan kasıt, ihmal ve zarar koşulları açıklanacak; ihmal suretiyle intihalin de nasıl cezai sorumluluk doğurduğu örneklerle işlenecektir. Ayrıca intihale karşı açılacak hukuk davaları üzerinde durulacaktır: FSEK m. 70 uyarınca maddi ve manevi tazminat davası; FSEK m. 66 ve 69 uyarınca tecavüzün men'i ve ref'i davaları; FSEK m. 15/3 kapsamında eser sahipliğinin tespiti davası gibi yollar detaylandırılacaktır.	15:00 -15:45 Ders Saati: 1	DERS ADI: Benzerlik Taraması ve Üretken Yapay Zekâ Arasındaki Etkileşim DERS VERECEK ÖĞRETİM ÜYESİ: Doç. Dr. Erkam TEMİR DERS KONUSU: Üretken yapay zekâ ile üretilen içeriklerin benzerlik raporları üzerindeki etkisi DETAYLI DERS İÇERİĞİ: Bu ders, üretken yapay zekâ (ÜYZ) ile yazılmış içeriklerin benzerlik raporlarında nasıl görüldüğü ve bunun yayın etiği açısından doğurduğu sorunlara odaklanır. İşlenecek başlıklar: •ChatGPT ve benzeri modellerin oluşturduğu metinlerde neden düşük benzerlik oranı çıkabilir? •Otomatik üretilmiş ancak alıntısız bilgi sunan içeriklerin tespiti neden zordur? •Benzerlik programları, yaratıcı ama uydurma AI metinlerini ayırt edebilir mi? •"Benzerlik yok ama intihal var" vakaları •YZ ile üretilmiş metinlerde "özgünlük" yanılsaması ve etik aldatma •Turnitin ve iThenticate'in ÜYZ'ye karşı yeni güncellemeleri ve sınırlamaları Ders, öğrencilerin yapay zekâ destekli metinlerin düşük benzerlik oranına rağmen nasıl etik sorun yaratabileceğini kavramasını sağlayacak.
16:00 - 16:45 Ders Saati: 1	DERS ADI: Yargı Kararları Işığında İntihal Suçunun Uygulanması DERS VERECEK ÖĞRETİM ÜYESİ: Av. Dr. Uğur ARSLAN DERS KONUSU: Yargıtay ve Danıştay kararları bağlamında intihal örnekleri ve karar analizleri DETAYLI DERS İÇERİĞİ: Bu derste, Yargıtay ve Danıştay kararları ışığında intihal fiilinin nasıl değerlendirildiği somut örneklerle gösterilecektir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu (HGK) ve 11. Hukuk Dairesi (HD) kararlarında intihal tespitinde kullanılan ölçütler incelenecek; metin, şekil, görsel, dipnot ve yapı benzerliklerinin hukuken nasıl değerlendirildiği tartışılacaktır. İntihal ile "esinlenme" ve "iktibas" arasındaki farklar, karar örnekleri üzerinden açıklanacaktır. Maddi ve manevi zarar taleplerinin nasıl temellendirildiği, intihal iddialarının hangi hukuki delillerle ispatlandığı, karar gerekçelerinde öne çıkan etik, estetik ve mülkiyet ilkeleriyle bağlantısı detaylı olarak ele alınacaktır.	16:00 -16:45 Ders Saati: 1	DERS ADI: Etik Değerlendirmede İnsan Aklı ve Eleştirel Yorumun Önemi DERS VERECEK ÖĞRETİM ÜYESİ: Doç. Dr. Erkam TEMİR DERS KONUSU: Otomatik sistemlerin ötesinde, yayın etiği değerlendirmesinde akademik muhakeme ve uzmanlık DETAYLI DERS İÇERİĞİ: Bu ders, benzerlik raporlarının ve ÜYZ destekli yazımın denetlenmesinde yalnızca otomatik yazılımlar değil, eleştirel etik düşüncenin belirleyici olması gerektiğini vurgular. İşlenecek başlıklar: •Etik denetimde otomasyonun sınırları •Akademik danışman, jüri ve hakemin rolü •Editörlerin benzerlik raporlarını değerlendirme biçimi •Kurum içi etik kurulların karar süreçlerinde teknik veriyi aşan değerlendirme ilkeleri •Etik değerlendirmede bağlam, niyet, tekrar ve katkı ölçütlerinin önemi •AI çağında akademisyenin etik sorumluluğu: Teknolojiye karşı eleştirel bilinç geliştirmek Bu ders, öğrencilerin benzerlik yazılımlarına körü körüne güvenmeden, insan muhakemesinin ve etik sezginin değerini anlamalarını sağlar.